

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

***«Політико-адміністративна система управління в УРСР 1945-
1991 рр. в шкільних курсах історії»***

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність А 4.03 Середня освіта (Історія та громадянська
освіта)
Галузь знань 01 Освіта

Затверджено на засіданні
кафедри історії України і
методики викладання історії
протокол № 1 від 29 серпня
2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Політико-адміністративна система управління в УРСР 1945-1991 рр. в шкільних курсах історії»
Викладач (-і)	Міщук Андрій Іванович
Контактний телефон викладача	(0342)59-60-06
Е-mail викладача	andrii.mishchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	Середа, 15.00–17.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс розроблено таким чином, аби надати учасникам навчального процесу – майбутнім магістрам за спеціальністю «Середня освіта (історія)» – необхідні знання для формування у них системного погляду на основні етапи та тенденції розвитку політико-адміністративної системи управління в УРСР 1945-1991 рр., що дасть змогу пов'язати їх з політичним, економічним і національно-культурним розвитком України 1945-1991 рр. На цій основі сформувані у майбутніх магістрів формування інтегральних, загальних, фахових компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних задач у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Навчальна дисципліна „Політико-адміністративна система управління в УРСР 1945-1991 рр. в шкільних курсах історії ” є дисципліною вільного вибору студента з предметної спеціальності “Середня освіта (історія)”, яка викладається у 8-му семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Вона покликана забезпечити ґрунтовні знання з історії України другої половини ХХ ст. та методики її викладання. Особлива увага при вивченні курсу приділяється формуванню аналітичних навичок, вмінню доцільно використовувати отримані знання для вирішення теоретичних та прикладних проблем.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета викладання дисципліни – засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів на другому (магістерському) рівні вищої освіти за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) з спецкурсу «Політико-адміністративна система управління в УРСР 1945-1991 рр. в шкільних курсах історії» через опанування і застосування ключових теоретико-методологічних засад і методів вивчення та інтерпретації історичного минулого України; формування інтегральних,</p>	

загальних, фахових компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних задач у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Цілі спецкурсу полягає у наданні студентам додаткових спеціальних знань з політико-адміністративної системи управління в УРСР 1945-1991 рр. в шкільних курсах історії дасть змогу пов'язати їх з політичним, економічним і національно-культурним розвитком України 1945-1991 рр.. Навчити використовувати в професійній і соціальній діяльності отримані знання; виробити в студентів навички самостійних оцінок і власних суджень щодо розглядуваних історичних проблем. Одним з головних завдань курсу є формування в молодого покоління суспільної свідомості, культури, моралі, самостійного творчого мислення, вироблення патріотичної орієнтації, прагнення до самореалізації.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми в галузі освіти (історія) в ЗЗСО, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь із наук предметної спеціальності, педагогіки, теорії і методики навчання історії, характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації навчально-виховного процесу з акцентом на профільну середню освіту, передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до вільного спілкування державною мовою в професійній та науковій сферах, у т. ч. в умовах публічної комунікації.

ЗК3. Здатність мислити критично, системно й аналітично, розв'язувати методичні та наукові проблеми.

ЗК5. Здатність працювати автономно, приймати відповідальні рішення в умовах складності та невизначеності

ЗК8. Здатність формувати і підтримувати міжкультурний діалог, повагу до прав людини, демократії, різноманітності та інклюзивності.

ЗК10. Здатність та безперервного реалізовувати принципи академічної доброчесності, ухвалювати рішення та діяти із дотриманням принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів та недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК1. Здатність здійснювати глибокий аналіз і критичне осмислення історичних процесів і наративів, включно з проблемами історичної пам'яті.

СК2. Здатність досліджувати й інтерпретувати актуальні проблеми історії України, Європи та світу в міждисциплінарному контексті, з урахуванням новітніх наукових підходів, формулювати власні обґрунтовані позиції щодо спірних історичних питань та адаптувати їх до освітнього процесу з урахуванням розвитку критичного мислення в учнів.

СК3. Здатність реалізовувати процес навчання громадянської освіти на рівні профільної школи з метою формування в учнів громадянської компетентності, правової демократичних цінностей.

СК10. Здатність використовувати в навчальному процесі сучасні цифрові технології, електронні ресурси та освітні платформи, сприяти розвитку інформаційної та медіаграмотності учнів, орієнтуватися в інформаційному середовищі, критично оцінювати інформацію і застосовувати її в професійній діяльності.

СК14. Здатність критично аналізувати шкільні підручники, навчально-методичні матеріали та адаптувати їх до освітніх потреб учнів.

ПРН3. Застосовує фахові знання з історії України, Європи та світу для аналізу історичних процесів, явищ і наративів у навчальному й науковому контексті.

ПРН4. Критично осмислює історичні події та інтерпретує складні історичні проблеми в міждисциплінарному контексті з урахуванням різних наукових підходів і культурної пам'яті, приймає обґрунтовані рішення.

ПРН5. Формує й обґрунтовує власну позицію щодо спірних історичних питань, презентує її в освітньому середовищі, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

ПРН 16. Організовує ефективну командну роботу, демонструє лідерство в педагогічних і наукових колективах, вміння до співпраці та інтеграції в прагненні до досягнення поставленої мети спільно з іншими людьми, організаціями

ПРН20. Працює автономно, приймає обґрунтовані рішення в умовах складності, невизначеності та освітніх викликів, демонструє лідерські якості в команді.

ПРН22. Дотримується принципів академічної доброчесності, прав людини, етичності, законності, запобігання дискримінації та корупції в професійній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 / 4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 / 6
самостійна робота	60 / 80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний /вибірковий
III	A4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	II	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Політико-адміністративна система управління в УРСР 1945-1991 рр. : джерела та історіографія проблеми	4/2		10/14
Тема 2. Відновлення радянської влади в Україні 1943-1944 рр.		4/	10/14
Тема 3. Структура партійно-радянських органів УРСР 1946-1955 рр.	4/2	2/	10/14
Тема 4. Управлінська вертикаль доби хрущовської «відлиги» (1956-1964 рр.	2/	4/2	10/12

Тема 5. Радянська система управління «брежнєвської епохи».	2/	4/2	10/14
Тема 6. «Перебудова» в контексті реформування системи управління 1986-1990 рр.		4/2	10/12
ЗАГ.:	12/4	18/6	60/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Шкала оцінювання				
	Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	5	A	зараховано
	80-89	добре	4	B	
	70-79			C	
	60-69	задовільно	3	D	
	50-59			E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)			
	1-25	незадовільно			
	<p>Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів: 25 балів – (поточна робота) усні та письмові відповіді на семінарських заняттях. Підсумковий бал за семінарські заняття визначається на основі вирахування середнього арифметичного із всіх усних оцінок; 5 балів – контроль самостійної роботи 20 балів – індивідуальна (самостійна) робота студентів 10 б. – презентація у форматі PowerPoint на визначену тему; 10 б. – написання і оформлення конспекту уроку. 50 балів – Модульна контрольна робота (письмові (тестові) завдання з курсу на останньому занятті).</p>				
Вимоги до письмових робіт	<p>Написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни.</p> <p style="text-align: center;">Контрольна робота включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 теоретичні завдання (оцінюється по 100 балів кожне); • 10 тестових питань (по 100 балу за кожне питання). <p>Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання:</p> <p>25-1– відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти.</p> <p>49-26 – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; здобувач демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; узагальнення відсутні.</p> <p>69-50 – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; здобувач розкриває історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні.</p>				

	<p>89-70 – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій.</p> <p>100-90– відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; студент повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми.</p> <p>Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі: мінімальний обсяг – 20 слайдів; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності. Індивідуальний проект – це письмовий виклад ідей опрацьованої літератури з теми, є результатом наукового дослідження, що написаний на основі критичного аналізу літератури, матеріалів інтернету та інших джерел, яке опрацьовує студент (ка).</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, озонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до стобальної шкали за такими критеріями:</p> <p>«відмінно» (100-90) – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>«добре» (89-70)– здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» (69-50)– здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» (49-1)– здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>

Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх пропущених занять і негативних оцінок; виконання усіх передбачених форм роботи. Для отримання підсумкової оцінки протягом семестру студент зобов'язаний отримати як мінімум 26 б.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.

7. Політика навчальної дисципліни

Політика курсу полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим. Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 15.00 год. – 17.00 год. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недобропорядності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://is.gd/tB2zi9>.

Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника» <https://is.gd/EtCjNG>

Завдання, які студент виконав пізніше зазначених кінцевих термінів не приймаються і повинні бути відпрацьовані індивідуально. Винятком із цього правила є наявність поважної причини з її документальним підтвердженням.

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

Неформальна освіта. Можливість зарахування результатів неформальної освіти

регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (схвалено вченою радою 01.11.2022, протокол № 09, введено в дію наказом ректора 24.11.2022, № 672) <https://surl.li/zaoyhg>. Рекомендовані платформи: Coursera, EdX, Prometheus.

8. Рекомендована література

1. Баран В. Україна: новітня історія (1945-1991 рр.). Львів, 2003.
2. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953: суспільнополітичний та історико-правовий аналіз. У двох книгах. К. : Либідь; Військо України, 1994. Кн. 1. 432 с.
3. В'ятрович В., Забілий Р., Дерев'яний І., Содоль П. Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / Відп. ред. та упоряд. В. В'ятрович. – 2-ге вид., випр. та доп. – Львів, 2008. — 352 с.
4. Деревінський В. Агітаційно-пропагандивна діяльність ОУН і УПА під час виборів до Верховної Ради СРСР у 1946 році// Визвольний шлях. Суспільно-політичний, науковий і літературний місячник. 2001. Кн.12. С.64-71.
5. Іщук О. Застосування радянськими спецслужбами допоміжних засобів у боротьбі з підпіллям ОУН та УПА. Український визвольний рух : наук. зб. Львів, 2008. Збірник 12. С. 134–162.
6. Киричук В.В., Тимцуник В.І. Історія державного управління в Україні. К.,2001.
7. Ковпак Л.В. Соціально-побутові умови життя населення України в другій половині ХХ ст. (1945-2000 рр.). К., 2003.
8. Литвин В.М. Україна у першому повоєнному десятилітті (1946-1955). К.,2004.
9. Нагірняк М. Я., Лаврецький М. Я. Політична та ідеологічна боротьба органів Комуністичної партії у процесі утвердження режиму в Західній Україні (1944 – 1945 рр.). Військово-науковий вісник. 2013. Вип. 20. С. 66–80.
10. Нікілев О.Ф. Виробнича інтелігенція українського села: творення соціальної верстви (середина 40-х - середина 60-х рр. ХХ ст.). Дніпропетровськ, 2004.
11. Орленко В.І. Історія державного управління в Україні. К., 2001.
12. Патриляк І. К. “Встань і борись слухай і вір...”: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939–1960 рр.): Монографія. Центр дослідження визвольного руху. Львів : Часопис, 2012. 592 с.
13. Рубльов О. С. Черченко Ю. А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції 20 – 50-ті роки ХХ ст. Київ: Наук. думка, 1997. 349 с.
14. Русначенко А. М. Народ збурений: Нац.-визвол. в Україні й нац. Рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–1950-х роках. К. : Унів. Вид-во “Пульсари”, 2002. 519 с.
15. Русначенко А. Народ збурений. Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940-50-х роках. – К., 2002.

Викладач

Міщук А. І.